

Lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų mokiniam

9–10 klasės

Rajono (miesto) etapas

2013 m.

ATSAKYMAI

I UŽDUOTIS

„Dieviškoji komedija“, „Herkus Mantas“, „Liūdna pasaka“, „Palangos Juzė“, „Pasikalbėjimas Giesminyko su Lietuva“, „Petras Kurmelis“, „Pragiedruliai“, „Sukilėliai“, „Trakų pilis“, „Vyšnių sodas“.

Dantė	Dieviškoji komedija
A. Baranauskas	Pasikalbėjimas Giesminyko su Lietuva
J. Biliūnas	Liūdna pasaka
A. Čechovas	Vyšnių sodas
J. Grušas	Herkus Mantas
Maironis	Trakų pilis
V. Mykolaitis-Putinas	Sukilėliai
Vaižgantas	Pragiedruliai
M. Valančius	Palangos Juzė
Žemaitė	Petras Kurmelis

II UŽDUOTIS

1. Karaliaučius.
2. Marijampolė.

III UŽDUOTIS

1. Dviskaita. Nes kalbama apie du asmenis – mergelę ir kareivėlį.
2. Įvardis. *Mūdvoiejų*. Vardininku.
3. Kuris yra tamsiai rudos spalvos. Galimi atsakymai: *gelsvas, juodas, obolmušas, palšas, pelėkas, raudas, sartas, šėmas, širmas, švoas* ir kt.
4. *-ėlis, -ėlė, -elis, -elė*. Deminutyvai. Iš būdvardžių.
5. (*Didelė lygi*) *pieva* (*dažniausiai prie upės, užliejama vandens*). Nušnekėti niekus, nukrypti nuo temos.

IV UŽDUOTIS

1. Neigiamą Lietuvos vaizdavimo įsigalėjimą lėmė krikščionių autorių kritiškas požiūris į vėlai krikščionybę priėmusios pagoniškos Lietuvos religiją ir tradicijas. Keliautojus baugino ir Lietuvos peizaže dominuojantys miškai, vėlyvas miestų kultūros atsiradimas. Krikščionys pagoniškąją tradiciją vaizdavo iš savo tikėjimo perspektyvos, kaip tikrojo Dievo nepažįstančią, šėtono, burtų ir prietarų

valdomą gyvenimo būdą. XVI a. Europos autorių santykis su Lietuva ir kitais rytų Europos kraštais tebebuvo panašus.

2. Meška (lokys) daugelyje slavų, fino-ugrų bei baltų tautų buvo garbinama, laikoma toteminiu gyvūnu, todėl Vakarų Europos autoriaus mintis apie žemaičių sugebėjimą pasiversti meškomis, nors ir fantastinė, gali būti pagrįstą šio gyvūno garbinimo tradicija.
3. Prosperas Merimė, parašęs novelę „Lokys“.
4. Lokys pavaizduotas Žemaitijos herbe bei kai kuriuose kituose lokaliniuose Žemaitijos vietovių herbuose.
5. Simono Stanevičiaus pasakėčioje „Arklys ir meška“.

V UŽDUOTIS

1. Iš būdvardžių *žemas* ir *aukštas*. Dėl susiklosčiusių istorinių aplinkybių: Žemaičių kunigaikštystė buvo vidurio Lietuvos žemumoje, kuri buvo žemesnis kraštas nei aukštaičių, gyvenusių Vilniaus – Ašmenos aukštumose. Vėliau žemaičių vardų imta vadinti vakarinėje Žemaičių kunigaikštystės dalyje susidariusią tarmę, o jos priešingybė, likusio Lietuvos ploto tarmė pavadinta aukštaičiais.
2. XIII a. pradžioje Volynės kronikoje.
3. Aukštaičių. Todėl kad viena vakarų aukštaičių tarmė ir yra bendrinės kalbos pamatas.
4. [Atsakymai gali būti labai įvairūs]. Dialektologai.
5. Aukštaitiškai. Baltarusijoje ir Latvijoje.

VI UŽDUOTIS

1. Pasakojimas apie Babelio bokštą pateiktas Biblijoje (Pradžios knygoje). Šis mitas (pasakojimas) aiškina skirtingų kalbų atsiradimą pasaulyje.
2. Pirmoji plačiai įsitvirtinusi lietuvių tautos ir kalbos kilmės teorija buvo pasakojimas apie lietuvių kilmę iš romėnų. Teorija buvo plėtojama Lietuvos metraščiuose, ja rėmėsi daugelis LDK Renesanso autorių (Mykolas Lietuvis, Jonas Radvanas ir kt.).
3. Raštijos paminklai prūsų, lietuvių ir latvių kalbomis.
4. Mikalojus Dauša 1595 metais (*Katekizmas*).

VII UŽDUOTIS

Atsakymai gali būti įvairūs. Sinonimiškai gali būti vartojami žodžiai *gėla*, *kančia*, *sielvartas*, *skausmas*, *širdgėla* (viena grupė), taip pat *džiaugsmas*, *pasitenkinimas* (antra grupė). Pirmosios ir antrosios grupių nariai yra antonimiški.

VIII UŽDUOTIS

1. 1. saugotoja, patalpų prižiūrėtoja; 2. sargo (profesija) žmona. Moteriškosios giminės daiktavardiniai dariniai su priesaga *-ienė* rodo, kad jais pavadintos moterys yra kieno nors žmonos.
2. Taip. Taip. Sargiuvienė, Sargė.
3. Skiriasi kirčio vieta (žodis *sárgienė* kirčiuojamas pirmajame skiemenyje, o *kiškíenė* – antrajame), o panašus tuo, kad abu žodžiai yra pirmosios kirčiuotės.
4. Su *sergėti*. Galūnė *-as*. Rodo žodžio ryšius su kitais žodžiais sakinyje, įformina žodį kaip kalbos vieneta.
5. *ž* ir *g. r.*

IX UŽDUOTIS

1. Lyrikai.

2. Verlibras.
3. Ne (verlibru Lietuvoje pradėta rašyti XX-ojo a. II-oje pusėje, taip rašė ir Balys Sruoga, Kazys Binkis, Salys Šemerys ir kiti).
4. Penelopė – Odisejo žmona. Ji buvo aprašyta Homero *Odisėjuje*.
5. Ištikimybę.
6. Tai graikiškos kilmės žodis.

X UŽDUOTIS

1. Taip. Metafora, kuri remiasi garsų panašumu.
2. Tai yra veiksmožodžio forma – veikiamosios rūšies esamojo laiko įvardžiutinis dalyvis. Skiriasi tuo, kad žodis *atpalaiduoja* yra trumpoji (o ne ilgoji, plg. *šaukiantysis*) veikiamosios rūšies esamojo laiko dalyvio forma, kuri nėra (ir negali būti) įvardžiutinė.
3. Derinamieji pažyminiai: *griūvančių, sukulto*, nederinamieji pažyminiai: *medžių, vėjo*.
4. Sudedamojo sujungimo sudėtinis jungtukinis sakinys. Iš jungtuko *ir*.
5. Kablelis prieš jungtuką *ir* nepadėtas dėl sakinio reikšmės. Tais atvejais, kai autorius nenori pabrėžti prasminio savarankiškumo, kablelis gali būti nededamas.

XI UŽDUOTIS

1. Anekdotas. Būdingiausi anekdoto požymiai – satyriškumas, netikėtu posakiu ar paradoksu užbaigiamas neilgas siužetas, dviprasmiškumas, obsceniškumas, ydų kritika.
2. Bambizais lietuvių liaudies tradicijoje buvo pravardžiuojami evangelikų reformatų (kalvinistų) kunigai, popas – rusų stačiatikių bažnyčios kunigas.
3. Liudvikas Rėza. Jis 1825 m. Karaliaučiuje išleido pirmąjį lietuvių liaudies dainų rinkinį.
4. b) Bronislava Kerbelytė.

XII UŽDUOTIS

Donelaitis, Sirvydas, Valančius.

XIII UŽDUOTIS

1. Simbolizmui.
2. Š. Bodleras, Verlenas, A. Rembo, P. Valeri, A. Blokas, K. Balmontas ir kt.
3. Simbolistinėje poezijoje naudojamosi simboliais, kaip dvasinio pasaulio materialiais atitikmenimis. Jais bandoma atskleisti dramatišką dualistinę žmogaus prigimtį (laisvojo žmogaus-vergo). Poezijai būdingas filosofinis pradas, kosmologiniai motyvai, aukštinama vienišo svajotojo, pasinėrusio į amžinybės mįslės, figūra.

XIV UŽDUOTIS

1. geras kąsnis „laimikis“; geras kąsnelis „gardus valgis“; paskutinį kąsnį nutraukti nuo burnos „nusiskriausti“; duonos kąsnio nematyti „badauti“.
2. Veiksmožodžio *kąsti, kanda, kando* formomis.
3. Žodis *pati* gali būti ir asmeninis įvardis, ir daiktavardis.
4. *Išpiršti, išperša, išpiřšo*. Iš veiksmožodžio *piršti*.